

Kerkuilenseizoen 2009 : een daljaar dat er geen was ?

Na twee mooie jaren met veel broedende kerkuilen volgt vaak een terugslag in de vorm van een daljaar. Zou dit na een sterk 2007, met veel tweede broedsels, en een even sterk 2008, met veel nieuwe koppels, het geval zijn in 2009 ? Deze theorie is gebaseerd op een driejarige cyclus van de veldmuizen, een niet onbelangrijk deel van het voedsel van de kerkuilen in de polders.

Vorig jaar kon de populatie profiteren van het superjaar 2007, toen we een record aantal broedgevallen hadden, namelijk 35, met ondermeer 13 tweede broedsels. De vele jongen die toen uitvlogen zorgden het jaar nadien voor de bezetting van tal van nieuwe locaties. We strandden toen met 34 broedgevallen net onder het cijfer van het jaar voordien maar vooral het feit dat we toen 32 broedende kerkuilen hadden, tegenover 22 in het topjaar 2007, stemden ons uitermate tevreden. De populatie steeg immers met 45 % in één jaar tijd. De verwachte terugslag kwam er maar gedeeltelijk. Met 25 broedgevallen deden we het zeker niet slecht en we kwamen zelf hoger uit dan het topjaar 2007. Weliswaar hadden we dit jaar geen tweede broedsels. Van een echt daljaar, zoals in 2006 toen we amper 8 broedende kerkuilen hadden, kunnen we dus niet spreken!

Nestgemiddelde boven het langjarig nestgemiddelde dankzij zomernesten

Het langjarig nestgemiddelde bedraagt 3 pulli per nest. Wanneer het gemiddelde hierboven uitsteekt, hebben we te maken met een goed seizoen met voldoende muizen. Vorig jaar doken we onder die grens met 2,69 jongen per succesvol nest. Nu doen we een stuk beter met 3,22. Dit resultaat werd behaald ondermeer dankzij vier nesten met 5 pulli, waarvan drie mooie zomernesten. Blijkbaar steeg de muizenpopulatie tijdens de mooie zomer van 2009.

Mindere bezetting van de locaties

Naast de broedgevallen waren er op vier locaties nog 1 adulte kerkuil aanwezig. Twee locaties hiervan leverden vorige jaren broedvogels op, helaas niet dit jaar. In twee andere locaties vonden we een koppel terug dat helaas dit jaar niet meer tot broeden overging. Tenslotte hadden we nog drie nestkasten waar we recente braakballen terugvonden. De bezetting van de nestkasten daalde. Vorig jaar hadden we maar liefst 19 locaties waar er aanwezigheid werd vastgesteld van kerkuilen, weliswaar niet broedend. Nu is dit herleid tot minder dan de helft. Wanneer we het totale bezettingpercentage (broedgevallen + aanwezigheden) bekijken, dan kom we uit op 16 % tegenover 25 % in 2008 (maar een gelijkaardige 16 % in 2007!). Een duidelijk teken dat 2009 een stuk minder was.

Nestkasten op boerderijen blijven de stek van de kerkuil

84 % van de geregistreerde broedgevallen in IJzer en Polder nestelt in nestkasten. Terwijl 80 % z'n nestlocatie heeft gevonden in boerderijen. Voor een agrarische streek als de regio IJzer en Polder is dit niet verwonderlijk. De beschikbare locaties om een nestkast te plaatsen zijn voornamelijk agrarisch van aard. Slechts één koppel zocht z'n onderkomen in een kapel, drie in een fabriek.

Alveringem nog steeds koploper in IJzer en Polder

De gemeente met de meeste kerkuilen is, net zoals vorig jaar, Alveringem met 6 broedkoppels, gevolgd door Diksmuide en Houthulst met 4 broedgevallen. Veurne staat op plaats vier met 3 broedende kerkuilen. Daarna komen Nieuwpoort, Koksijde en Kortemark met 2 broedende kerkuilen, Lo-Reninge en tenslotte De Panne elk met één koppel.

Nieuwpoort

Dit jaar een stuk minder in Nieuwpoort. Geen tweede broedsel voor de derde keer op rij in Ramskapelle, wel een bijna uitgevlogen nest in de nestkast op de zolder van de boerderij. Slechts één pulli kon nog worden geringd.

De Hemmepolder leverde wel terug een tweede broedend koppel op. Net zoals vorig jaar werd een zomernest met 5 pulli geringd in een nestkast achter het 'uilengat'. Het oudste jong (L 113126) werd helaas als verkeersslachtoffer gemeld langs de E-40 op 23 september 2009.

Houthulst

In Houthulst trokken de kerkuilen alle registers open. Niet alleen werd er gebroed op de traditionele plaats aan de rand van Houthulst, na vier jaar aanwezigheid van een kerkuil in de schuur (die weliswaar roestte in de schuur maar nooit in de nestkast kwam), uiteindelijk toch een geslaagd broedgeval (2 pulli), tot grote tevredenheid van de bewoners.

Na een schrikkeljaar hadden we terug dit jaar broedende kerkuilen in de broeken van Merkem. Met vijf pulli in de maand augustus konden we uiterst tevreden zijn.

In de deelgemeente Jonkershove werd een pas geïnstalleerde nestkast direct bezet. We misrekenden ons en moesten helaas vaststellen dat de pulli reeds uitgevlogen waren toen we ze gingen ringen.

Alveringem

De kerkuilengemeente Alveringem deed het wat minder dan vorig jaar, toen ze met 9 broedgevallen bovenaan de topgemeenten in West-Vlaanderen stond. Nu wees de teller op 6 stuks. Een derde minder dus. Het eerste koppel werd geringd in Beveren aan de IJzer op 22 juni 2009. Slechts twee pulli voor een locatie in de IJzervallei is niet om naar huis te schrijven. Wat verder in dezelfde gemeente werd een nest met nu drie pulli geringd, allen reeds goed uitgegroeid.

In Leisele, de grootste deelgemeente van Alveringem, deden de kerkuilen het evengoed met twee broedgevallen. De eerste locatie in Leisele kende 3 pulli, de tweede leverde 2 jongen op.

Nadat we vorig jaar een broedend koppel hadden in een gerenoveerde boerderij, waar de aanwezigheid van kauwen de jaren voordien roet in het eten bracht, werd in een nabijgelegen actieve boerderij vorig jaar een extra nestkast geïnstalleerd. Op de oude locatie kregen de kauwen terug de overhand maar in de nieuwe nestkast werden in september 4 volgroeide kerkuilen geringd samen met 1 adult.

Tenslotte was er nog een mislukt broedgeval te Izenberge, net zoals vorig jaar, maar nu op een andere locatie.

Veurne

Vorig jaar vermeldden we nog dat de locatie met de langste bezetting gelegen was aan de Graeyaert te Houtem. Sedert 2005 was het kerkuilenkoppeltje met succes verhuisd naar de nestkast met jaarlijks drie (2006/2008) of vijf pulli (2005/2007). Ook tijdens het daljaar 2006 werd er gebroed. Maar in 2009 dachten de kerkuilen er anders over. Slecht 1 adulte vogel was aanwezig op de locatie, van een broedsel was er dit jaar geen sprake.

Gelukkig hadden we in De Moeren terug broedsucces, weliswaar beperkt met slechts 2 jongen. Vorig jaar werd er terug gebroed in De Moeren na een onderbreking van enkele jaren. Hopelijk zijn we terug vertrokken voor vele jaren.

De locatie in Avekapelle leverde in juni 5 pulli op waarvan we er vier konden ringen. De oude hoeve wordt binnenkort gesloopt. Met een twee nestkast in de schuur, die blijft bestaan, hopen we het koppel in stand te houden.

Tenslotte een nieuw koppel in Steenkerke. De vlakbij gelegen hoeve te Eggewaartskapelle, waar we met twee nestkasten op één locatie al vaak succes hadden, werd teveel geplaagd door kauwen. Daarom werd beslist om een nieuwe nestkast op te hangen in een naburige schuur. Het succes bleef niet uit, met in juni een koppel in de nestkast. Het vrouwtje (L 86811) werd op 8 juni 2005 als broedvogel geringd in Fortem, we controleerden de vogel het jaar nadien (2006) op dezelfde locatie maar toen werd er niet gebroed. Op 23 juni 2008 werd deze vogel broedend ontdekt in een nestkast te Beauvoorde. Helaas stief haar partner in februari 2009. Niet getreurd echter, de kerkuil zocht andere oorden op en belandde in Steenkerke op haar derde nestlocatie. Helaas mislukte het broedsel. Volgend jaar terug een poging ?

Diksmuide

Enkel in Woumen werden er dit jaar in Diksmuide jonge kerkuilen geringd. Voor de rest hadden we drie vastgestelde broedgevallen in Diksmuide, Esen (telkens in een oude fabriek) en Keiem, waar de kerkuilen nog steeds wonen in een 'poutrelle' van een schuur.

Al bij al een mager resultaat. In 2007 was Diksmuide nog een topgemeente in West-Vlaanderen, nu is ze beland in de middenmoot. Vorig jaar waren er nog 7 broedgevallen en 5 locaties waar beiden adulten aanwezig waren maar niet broedend. Zo zie je dat het snel kan verkeren in kerkuilenland ...

Lo-Reninge

De heropleving in Lo-Reninge blijft maar uit. Ook dit jaar bleef het bij één succesvol broedgeval in Lo (3 pulli). Volgend jaar hopelijk beter !

De Panne

In Adinkerke werd terug een broedgeval (4 pulli) geringd op de traditionele plaats nabij de Cabour. We controleerden 1 adult die we op 15 juni 2007 reeds op de locatie hadden geringd. Jammer genoeg viel één jong uit de nestkast en stierf kort nadien.

Koksijde

Bij de controle in de maand juni stond de teller in Koksijde nog op nul. Wel werden er op twee locaties 2 adulte vogels in de nestkast ontdekt. Hopend op een mooie zomernest controleerden we de zaken opnieuw in september. Het resultaat was zeer positief. Beide koppels waren tijdens de zomer aan het broeden geslaan. In Oostduinkerke werden drie bijna volgroeid pulli gevonden samen met een adulte vogel. Deze werd geringd als pulli te Leke op 15 juni 2007 (L 86932). Terug een bewijs dat er binnen onze regionale populatie er een mooie uitwisseling is en we niet alleen (meer) moeten leven van influx uit de buurregio's/provincies.

Het koppel in Koksijde slaagde er zelfs in om vijf pulli groot te brengen. De muizenstand was blijkbaar sterk verbeterd tijdens de mooie zomer van 2009. Helaas moeten we ook slecht nieuws melden van dit nest. Op 15 november 2009 werd de oudste pulli van dit nest dood teruggevonden bij een jagersput in Hondshoote (Frankrijk), wellicht geschoten...

Kortemark

Dankzij de werkgroep uit Torhout (Dirk Werbrouck en Wim Rommel) werd niet alleen een nest met drie pulli geringd (Jef Van Hoe) in een fabriek te Kortemark maar kon het bestand worden uitgebreid met een nieuw broedgeval (2 pulli) op een boerderij. Vorig jaar was deze nestkast nog bezet door een steenuil, dit jaar werden het kerkuilen.

Dankwoordje

Een woordje van dank aan alle kerkuilenmedewerkers voor het plaatsen van nieuwe nestkasten, het verhangen van bestaande kasten en vooral het controleren van de vele nestkasten in de regio. Tenslotte ook een dankwoord aan onze groepsringer Ludo Leper.

□ Gecontroleerde broedgevallen: 18

- Veurne : 2
  - De Moeren (2 pulli)
  - Veurne (5 pulli)
- Alveringem : 5
  - Leisele (2 pulli)
  - Leisele (3 pulli)
  - Beveren a/IJzer (2 pulli)
  - Beveren a/IJzer (3 pulli)
  - Alveringem (4 pulli)
- Lo-Reninge : 1
  - Lo (3 pulli)
- Diksmuide : 1

- Woumen (3 pulli)
  - Houthulst : 3
    - Houthulst (4 pulli)
    - Houthulst (2 pulli)
    - Merkem (5 pulli)
  - Kortemark : 2
    - Kortemark (3 pulli)
    - Kortemark (2 pulli)
  - De Panne : 1
    - Adinkerke (4 pulli)
  - Koksijde : 2
    - Koksijde (3 pulli)
    - Oostduinkerke (5 pulli)
  - Nieuwpoort : 1
    - Ramskapelle (5 pulli)
- Vastgestelde broedgevallen : 5
- Nieuwpoort
    - Ramskapelle
  - Houthulst
    - Jonkershove
  - Diksmuide
    - Keiem
    - Diksmuide
    - Esen
- Mislukte broedgevallen : 2
- Steenkerke
  - Izenberge
- Totaal aantal broedgevallen : **25 broedgevallen**
- Aard broedgevallen
▪ Schuur boerderij (nestkast)		→ 21 (20)		84 % (91 %)
▪ Fabriek		→ 3		
▪ Kerk/kapel		→ 1		
- Reproductie
▪ Pulli/nest	1	2	3	4	5
▪ Aantal nesten	0	5	7	3	3
▪ Totaal pulli	→	58 pulli	(78)*		
▪ Gemiddelde	→	3,22 pulli	(2,69)*		
- Controleplaatsen
▪ Broedgeval	→	25	12 %
▪ Aanwezig/verse sporen	→	9	4,3 %
▪ Holenduiven / kauwen e.a .	→	37	17,6 %
▪ Steenmarter	→	1	0 %
▪ Steenuilen	→	0	0 %
▪ Torenavalken	→	1	0 %
▪ Niks	→	127	60,5 %
▪ Geen controle	→	10	4,8 %
Totaal	→	210	(214)
Bezettingspercentage	→	16,3 %	(25%)*

(*) = cijfers 2008

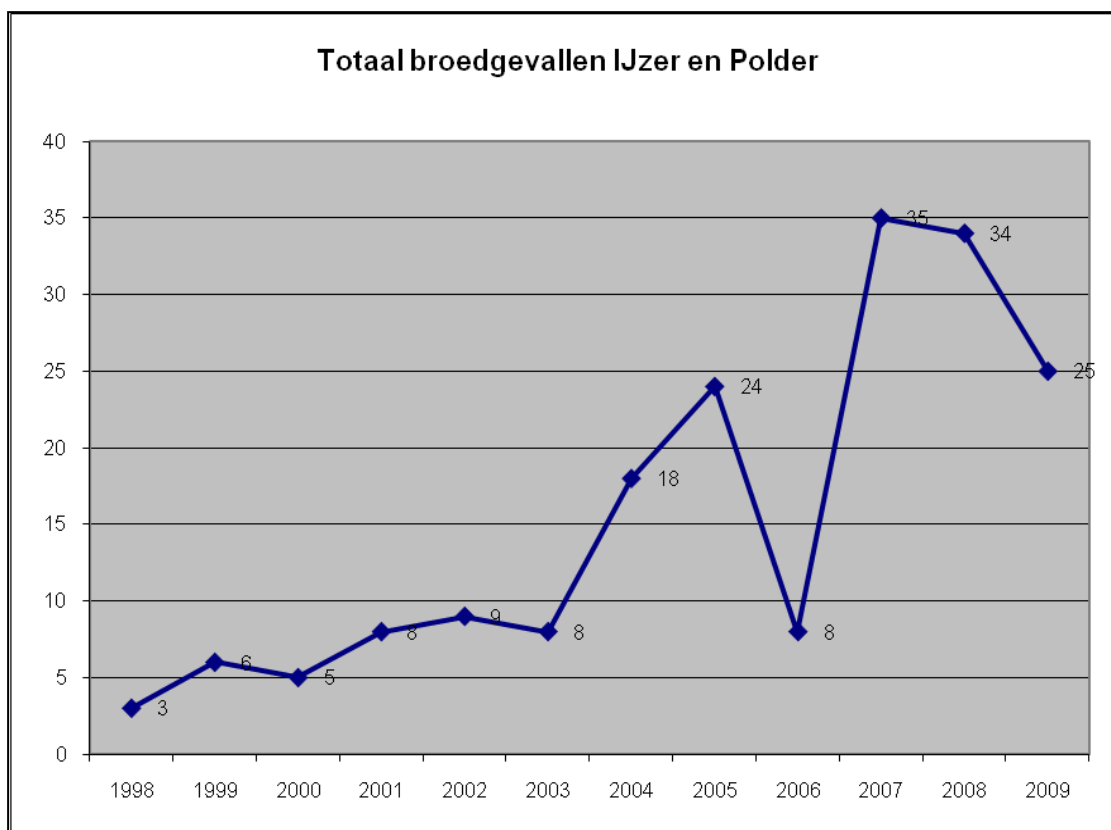
Kris Degraeve

Geregistreerde broedgevallen IJzer en Polder *

Gemeente	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Veurne	2	3	5	4	4	3	6	6	1	6	5	3
Nieuwpoort								1	2	2	4	2
Diksmuide		1		1	3	2	4	4	2	14	7	4
De Panne		1						1	1	1	1	1
Koksijde					1					1	3	2
Alveringem							3	3	1	6	9	6
Lo-Reninge	1	1		2	1	2	4	8		2	2	1
Kortemark **				1		1	1	1	1	2	1	2
Houthulst										1	2	4
Totaal	3	6	5	8	9	8	18	24	8	35	34	25

* inclusief (mislukte) tweede broedsels

** gegevens Houtlandse Milieugroep

Beveren a/IJzer : 3 pulli

Zomernest in Koksijde : 5 pulli

Nieuwe locatie in Houthulst : 2 pulli

De Panne : 4 pulli + 1 adult

Nieuwe locatie in Fortem : 4 pulli + 1 adult

Leisele : 2 pulli